

Geachte vergadering,

Geachte Professor

Ik sloeg even lijkbleek uit toen ik verleden week vernam dat ik voorafgaandelijk aan deze openingsconferentie geen uitgeschreven tekst van u zou ontvangen.

Kwestie van geen sporen achter te laten vermoed ik.

Geen man overboord echter.

Het was mij immers vrij snel duidelijk dat ik de speerpunten van uw betoog ook op andere manieren zou kunnen ontdekken.

Reeds in **2007** publiceerde u een **bijdrage in Ad Rem** met de titel ***“Forensische geneeskunde, vandaag en morgen”***

U benadrukt in deze bijdrage in eerste instantie dat de autopsie, of inwendige lijkschouwing, nog steeds als gouden standaard vooropstaat ter bepaling van de juiste doodsoorzaak, of desgevallend, cascade van doodsoorzaken.

De autopsie vormt een noodzakelijk instrument voor het achterhalen van de exacte aard van het overlijden.

Ondanks deze belangrijke rol wordt echter in tweede instantie vastgesteld dat het aantal medico-legale autopsieën in België bedroevend laag is.

Slechts ongeveer tussen de 0,5 en 1 % van de overlijdens worden onderzocht, terwijl deze ratio in de ons omringende landen zoals Nederland en Duitsland 8 à 10 % bedraagt, en in de Scandinavische landen zelfs meer dan 30 %.

U benadrukt in deze bijdrage de belangrijke rol die de professionele forensische medische wetenschapper in een moderne maatschappij vervult in de waarheidsvinding, voornamelijk op strafrechtelijk gebied, maar ook op andere vlakken zoals de gezondheidszorg en DNA onderzoek voor burgerlijke doeleinden.

U stelt vervolgens echter vast dat het Belgisch systeem daar niet is op voorzien, en dit om een aantal redenen, waarvan ik er enkele opsom:

- een schrijnend gebrek aan coördinatie tussen de verschillende actoren in het strafrechtelijk onderzoek,
- onderkenning van de universiteiten in de ontwikkeling van de forensische wetenschappen,
- gebrek aan kwaliteitswaarborgen,
- en last but not least: het gebrek aan middelen en de hiermee gepaard gaande amateuristische verloning.

Ik vermoed en hoop alleszins dat u thans, 15 jaar later, een aantal positieve evoluties heeft kunnen waarnemen.

De professionalisering van uw beroep heeft rasse schreden vooruitgezet, niet in het minst door de ontwikkelingen van de forensische wetenschappen aan de universiteiten.

Structureel blijft er echter een en ander happenen.

De snelheid waarmee de forensische wetenschap evolueert lijkt in schril contrast te staan met de implementatie van deze technieken op het dagdagelijkse werkveld.

In een **interview** met uw collega, **wetsdokter Werner Jacobs**, in de **Juristenkrant van oktober 2011**, en dit n.a.v. de verschijning van diens boek “Dagboek van een wetsdokter. CSI in Vlaanderen” wordt de vinger op dezelfde wonde gelegd: de stiefmoederlijke behandeling van de forensische geneeskunde door Justitie.

In dezelfde **Juristenkrant van september 2014** noemde de **toenmalige eerste-advocaat Generaal bij het hof van beroep te Antwerpen, Yves Liégois, België** een ontwikkelingsland op vlak van moordonderzoek.

U wordt in dit interview ook geciteerd, en meer bepaald uw vaststelling dat destijds het Nederlands Forensisch Instituut reeds kon beschikken over 600 onderzoekers met een jaarbudget van circa 70 miljoen euro, terwijl het vergelijkbare Belgische Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) het moest stellen met een budget dat zeven keer kleiner was.

Ik mag alleen maar hopen dat intussen deze achterstand wat is ingehaald.

Ook in uw boek **“Het gezicht van het kwaad”**, uitgegeven in 2020, kaart u opnieuw het gebrek aan middelen en de miskening van uw statuut aan. Door een gebrek aan degelijke verloning haken vele jonge beloftevolle artsen-wetenschappers af of worden ze gedwongen hun activiteit als wetsdokter als nevenberoep uit te oefenen.

Als hier maar geen problemen met de perimeter van uw beroep van komen ...

Amper 14 dagen geleden vertelde uw collega, de **Luikse wetsdokter Philippe Boxho**, nog in een **artikel in Humo** hetzelfde verhaal.

Ook hij stelt dat er in België veel te weinig autopsieën gebeuren, namelijk 1 à 2 %, terwijl het een Europese aanbeveling is om bij 10 % van alle overlijdens een autopsie uit te voeren.

Hierdoor zouden in België minstens 75 moorden per jaar onder de radar blijven.

Ook uw collega wijst op een acuut gebrek aan vrijmaking van middelen en vat het kernachtig samen in één slagzin: “de perfecte misdaad bestaat in België alleen door het falen van de overheid”.

Ook vanuit de **parketten** wordt er aangedrongen om meer in te zetten op forensisch onderzoek en wordt gewezen op het enorm maatschappelijk belang van het werk van u en uw collega's.

Budgettaire beperkingen worden echter ook hier aangegeven als remmende factor.

Met een boek of artikel in AD Rem, de Juristenkrant, of zelfs in Humo bereikt u natuurlijk niet het grote publiek.

De televisie is hiervoor een veel beter geschikt medium.

Het brede publiek kent u, en een aantal van uw collega's, voornamelijk van de **televisieprogramma's wetsdokers en misdaaddokers** die een **tweetal jaren geleden** werden uitgezonden op VTM en Canvas.

Bij de voorbereiding van deze repliek konden deze programma's, of minstens één van hen, niet op het menu ontbreken.

In plaats van zaterdagavond naar de 18e herhaling van Fc De Kampioenen te kijken, heb ik dan maar samen met mijn partner aan binge watching van de afleveringen van de serie misdaaddokers gedaan.

Hoewel de gebruikelijke hapjes op zaterdagavond er die avond iets minder vlotjes in gingen, werd het een boeiende avond.

Weg ook met Witse, misdaaddokers is veel spannender. De realiteit overtreft inderdaad dikwijls de fictie.

U bent er alvast in geslaagd om het imago van u en uw collega's een enorme boost te geven.

U bent in de ogen van het brede publiek niet meer de emotionele lijksnijder die als het ware bijna voor zijn eigen plezier ledematen en ingewanden van dode lichamen verwijderd, maar de moderne wetenschapper die samen met de andere actoren van het gerecht, aan waarheidsvinding doet.

Geen emotionele machine, maar een mens van vlees en bloed, die het soms zelf ook wel eens moeilijk heeft met de zware emotionele belasting die het beroep met zich meebrengt.

Een vleugje humor als tegengif is u allen niet onbekend.

U heeft zichzelf en uw collega's positief in beeld gebracht.

Spijtig genoeg kan dit niet worden gezegd van een deel van onze confraters wanneer deze ook meenden in gelijkaardige reality programma's hun beste beentje te moeten voorzetten. Het imago van onze beroepsgroep is niet gediend met het beeld van advocaten die rondscheuren in de duurste wagens of hun koffie drinken uit zwaar vergulde kopjes.

Maar dit terzijde

Of uw acties in de geschreven pers en televisie ook de overheid hebben wakker geschud – dit was, zoals ik heb kunnen lezen in uw boek "Het gezicht van het kwaad" toch ook één van uw beweegredenen om mee te doen – is natuurlijk nog een andere vraag.

Als ik de **persberichten** die worden gepubliceerd op **Team Justitie** mag geloven is er inderdaad licht aan de horizon.

U mag samen met de andere deskundigen genieten van de flow die Justitie neemt inzake digitalisering. *“Digitalisering als hefboom voor de vlottere werking van Justitie”*, zoals het zo mooi wordt verwoord.

Vooreerst kan sinds 18 maart 2022 een lijst van zowat 2.000 erkende deskundigen online worden geconsulteerd, ook door burgers, en dit via **Justonweb**.

Het tijdperk van het manueel doorploegen van dikwijls verouderde lijsten op de griffie, die dan nog enkel toegankelijk waren voor magistraten en gerechtspersoneel, is hiermee verleden tijd.

En jawel Professor, ik heb de proef op de som genomen. Uw naam komt bij consultatie van het digitaal platform met ingave van de juiste selectiecriteria er vlotjes uit !

Wat voor u en alle andere deskundigen waarschijnlijk een veel belangrijkere tool is, is de **app Justinvoice** die begin juni van dit jaar werd gelanceerd.

Deze nieuwe tool moet volgens de Minister van Justitie soelaas bieden voor de grote achterstand inzake de betaling van de zowat 200.000 facturen van allerlei deskundigen, tolken, slotenmakers, takeldiensten, enz. die jaarlijks worden ingediend.

Waar deze facturen tot recent schriftelijk of via mail dienden te worden ingediend en te worden verwerkt door 14 taxatiebureaus, kan dit thans digitaal gebeuren.

De indiener kan de status van zijn dossier opvolgen.

De app geeft ook aan welke stukken dienen te worden bijgevoegd, zodat de indiening van onvolledige dossiers onmogelijk wordt.

Volgens een recent persbericht van 8 augustus 2022 zou het systeem goed functioneren.

Van de circa 2.100 facturen die tot dan werden ingediend zou de betalingstermijn doorgaans minder dan 15 dagen bedragen, daar waar deze voor facturen die de klassieke weg moeten volgen gemiddeld 50 dagen zou bedragen.

Ik vermoed dat deze laatst vermelde betalingstermijn nog een licht understatement is, wanneer ik uit een lezing van de eerder geciteerde bijdragen meen te kunnen afleiden dat sommige deskundigen jaren op hun betaling moesten wachten.

Ook de **meest recente geposte filmpjes op de website van “Team Justitie in actie”** doen een verhoogde aandacht voor het forensisch onderzoek uitschijnen.

De titels zijn alvast indrukwekkend:

- *“zware misdadzaken sneller oplossen. Op bezoek bij de Gentse CSI*

Of nog:

- *“Succesvolle Antwerpse aanpak zedenzaken. Nieuwe Antwerpse aanpak lost 2 x meer verkrachtingszaken op”*.

Zijn dit enkel doekjes voor het bloeden, of – om in de sfeer van onze locatie te blijven – oude wijn in nieuwe zakken - ingegeven door image building ?

Of zijn het daarentegen de onmiskenbare schakels van meer structurele oplossingen ?

Het is mij niet geheel duidelijk.

U staat natuurlijk niet alleen in uw strijd voor meer personele en materiële middelen voor Justitie.

Recent nog kaartte **procureur-generaal Johan Delmulle** in zijn **openingsrede n.a.v. de plechtige openingszitting van het hof van beroep te Brussel** dit gebrek aan middelen en de negatieve impact hiervan op de werking van de hoven en rechtbanken aan.

Hij pleitte hierbij onder meer voor de oprichting van een Fonds voor Justitie bovenop de reguliere begroting.

Het Fonds zou worden gespijsd met een bepaald percentage (bv 30 %) van het bedrag van de minnelijke schikkingen bedoeld in art. 216bis Wetboek van Strafvordering en van de strafrechtelijke geldboetes.

OP deze manier zou een belangrijk budget op structurele wijze terugvloeien naar de federale gerechtelijke politie, naar het Openbaar Ministerie en naar de hoven en rechtbanken, met andere woorden naar de strafrechtelijke keten, en dit om bij te dragen tot een snellere en slagkrachtigere Justitie in strafzaken.

Ook in het **Verslag over de rechtsstaat 2022 van de Europese Commissie** blijkt dat het gebrek aan middelen en efficiënte aanwending van deze middelen voor het justitieel apparaat in België hét structurele probleem blijft.

Misschien dienaangaande toch nog even een pijnlijke zaak in herinnering brengen: de totale mislukking van het hele Phenix digitaliseringproject heeft de Belgische Staat 28 miljoen euro aan niet recupereerbare verliezen gekost.

Hoewel het gebrek aan middelen voornamelijk op strafrechtelijk gebied de aandacht trekt, is dit op **burgerrechtelijk gebied** niet anders.

Ook de burgerlijke rechtbanken en hun medewerkers kreunen onder het gebrek aan middelen.

Maar laat ons met **volle moed vooruit kijken..**

Op 16 juni 2021 werd met veel bravoure aangekondigd dat het budget voor justitie van 2 miljard euro tegen 2024 zou worden opgetrokken tot 2,5 miljard euro.

Nu enkel nog hopen dat we geen te strenge winter krijgen zodat de verwarmingskosten van onze justitiepaleizen niet al te veel uit de pan swingen en de inrichtingskosten van het safe house van onze Minister van Justitie beperkt blijven.

Hoop doet leven

Geachte professor

Tot zover enkele beschouwingen omtrent uw voorvechtersrol op het beleidsmatig vlak.

U bent natuurlijk **in eerste instantie een wetenschapper**.

U doet aan wetenschappelijke waarheidsvinding ten behoeve van het gerecht en komt dus per definitie bijna dagelijks in aanraking met de andere actoren van het gerecht, waaronder magistraten en advocaten.

Deze interactie lijkt mij niet altijd evident.

De **Nederlandse rechtspsycholoog prof Eric Rassin** heeft reeds jaren geleden (2008) gewezen op de moeizame verhouding tussen recht en wetenschap, in zijn geval de rechtspsychologie.

Hij stelde vier hindernissen vast die moesten worden overwonnen voordat de psychologische en juridische waarheid elkaar ontmoeten.

In eerste instantie moeten rechters wetenschappelijk bewijs leren accepteren, ook als het contra-intuïtief is. In tweede instantie moeten pseudo-wetenschappers worden geweerd. Ten derde moet de psychologische kennis met zo min mogelijke vertekening de rechtbank binnenstromen, en tenslotte, als vierde, moeten de rechters ook een betere wetenschappelijke opleiding krijgen.

In uw **boek “Het gezicht van het kwaad”** stelt u zelf dat uw jarenlange ervaring en samenwerking met justitie en de magistratuur u hebben geleerd dat enerzijds de wetenschap en anderzijds justitie een ander denkkader en werkwijze hanteren.

De wetenschapper is getraind om vaststellingen te doen door vragen te stellen, te kijken, te betasten en door onderzoeken te doen.

Dit gebeurt via een bepaalde, vastgelegde, systematiek.

De rechter daarentegen begint bij de interpretatie en toepassing van de wet telkenmale opnieuw van nul.

Elke zaak is uniek en de rechter moet onbevooroordeeld aan de zaak kunnen beginnen.

U prijst de onafhankelijkheid van de magistratuur, maar stelt dat onbevooroordeeld niet gelijk staat met onwetendheid.

U pleit er dan ook voor dat de magistratuur, naast jurisprudentie ook meer gebruik zou moeten maken van wetenschappelijke argumentatie.

Blijkbaar is hierin wel al wat vooruitgang geboekt .

Zo heb ik via het **boek van raadsheer bij het Hof van Cassatie Steven van Overbeke met als titel “Het misdrijf en Forensisch bewijs”, in 2019** uitgegeven, kunnen vernemen dat het IGO twee keer per jaar een meerdaagse opleiding voor de magistraten organiseert, en dit in samenwerking met het NICC, waarbij de mogelijkheden en beperkingen van het forensisch bewijs worden uiteengezet.

De exacte wetenschap is uiteraard ook niet meer weg te denken in de juridische besluitvorming op burgerrechtelijk gebied.

Binnen de materie die mij nauw aan het hart ligt, het familierecht, is deze tendens het duidelijkste waar te nemen in het afstammingsrecht.

De talrijke tussenkomsten van het Grondwettelijk Hof tonen aan dat de biologische waarheid, aangetoond door de resultaten van een DNA onderzoek, steeds meer en meer de bovenhand neemt op de socio-affectieve realiteit.

De rol van de strikte vervaltermijnen en het bezit van staat als (on)ontvankelijkheidsvereiste wordt steeds minder belangrijk t.o.v. de zuiver wetenschappelijke vaststelling van de biologische afstamming.

U komt natuurlijk niet enkel met magistraten in aanmerking, maar ook met onze beroepsgroep, de **advocatuur**.

Ik kan moeilijk inschatten hoe uw verhouding tegenover onze beroepsgroep is.

In uw **artikel in Ad Rem van 2007** stelt u voorzichtig dat *“een deskundig verslag meer dan eens onder de “meesterlijke” loupe wordt gelegd waarbij advocaten en magistraten scrupuleus woordkeuze en zinswendingen willen interpreteren”*.

Het feit dat u het woord “meesterlijk” tussen aanhalingstekens plaatst laat mij vermoeden dat u de “interpretatievrijheid” van de advocaat niet zo zeer smaakt.

Ook in uw **boek “Het gezicht van het kwaad”** lijkt u het moeilijk te hebben met het feit dat – zoals u het beschrijft – de advocaat de ene keer zwart kan zeggen terwijl het wit is en de andere keer wit kan zeggen, terwijl het zwart is.

Diametraal ingaan tegen wat wetenschappelijk aangetoond is of wat kristalhelder is, past niet in uw wetenschappelijk denkkader als arts.

U vraagt zich zelfs af of dit wel strookt met de deontologie.

Welnu professor, dat dit niet past in uw wetenschappelijk denkkader, daar kan ik best inkomen.

IK kan u echter ook onmiddellijk geruststellen dat er geen deontologisch probleem is, integendeel.

Ik meen dat u de advocatuur en magistratuur, in deze context toegespitst op het strafproces, ten onrechte als één geheel beschouwt.

De advocaat is per definitie een partijdig raadgever.

Zoals op duidelijke wijze uiteengezet door **Mr. Hugo Lamon n.a.v. in zijn openingsrede van de jonge balie te Tongeren in 2003** verschilt de advocaat hierin op wezenlijke wijze van de magistraat, die per definitie onpartijdig moet zijn.

De partijdigheid vormt één van de kernwaarden van de advocatuur.

Niet de waarheidsvinding staat op de eerste plaats voor de advocaat, doch het belang van zijn cliënt.

De maximale belangenbehartiging, uiteraard binnen het kader van andere deontologische richtlijnen, is een deontologische plicht.

Inzake het strafproces bekleedt de advocaat hierdoor een unieke functie waarbij hij noch een medewerker van het gerecht is, noch van de opsporing.

Langs de andere kant laat de onafhankelijkheid van de advocaat, ook t.a.v. zijn eigen cliënt, hem ook toe af te zien van de verdere behartiging van de belangen van zijn cliënt wanneer hij in alle vrijheid oordeelt dat deze niet meer strookt met zijn eer en geweten.

Onze sporen lopen dus niet altijd gelijk. Dit hoeft ook niet.

Zolang onze werkzaamheden, weliswaar met verschillende werkwijzen en kernwaarden, hetzelfde belang dienen, namelijk dat van de burger, rechtsonderhorige en de maatschappij, is er geen probleem.

Of zoals het motto van de Europese Unie stelt: **IN VARIETATE CONCORDIA** (oftewel Verenigd in verscheidenheid)

Tot zover wat randbemerkingen. U bent echter nog niet van mij af...

